

27. Finansielle instrumenter - opplysninger

27.1 Innledning

Krav til opplysninger om finansielle instrumenter er i første rekke regulert i IFRS 7. I denne artikkelen beskrives hovedtrekkene i disse opplysningskravene. Opplysningskravene omfatter opplysninger om balanse og resultat, sikringsbokføring, virkelig verdi og arten og omfanget av risiko fra finansielle instrumenter som selskapet har vært eksponert for, herunder kredittrisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko.

Finansielle instrumenter berører flere områder under IFRS, som for eksempel måling av virkelig verdi og vesentlige estimater. Det er derfor behov for ytterligere opplysninger enn de som følger av IFRS 7. Krav til opplysninger om virkelig verdi og virkelig-verdi-målinger er omtalt i artikkelen om måling av virkelig verdi. Krav til opplysninger om vesentlige estimater er omtalt i artikkelen om presentasjon av finansielle instrumenter.

Formålet med IFRS 7 er å angi hvilke opplysninger som kreves for å sette brukerne av regnskapet i stand til å vurdere betydningen av finansielle instrumenter for selskapets finansielle stilling og resultat. Opplysningskravene i IFRS 7 utfyller prinsippene for innregning, måling og presentasjon av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser i IAS 32 og IFRS 9.

27.2 Virkeområde

IFRS 7 skal anvendes av alle selskaper som har finansielle instrumenter, og som utarbeider finansregnskap etter IFRS. Virkeområdet til IFRS 7 er noe bredere enn virkeområdet til IFRS 9. Finansielle instrumenter som ikke omfattes av innregnings- og målereglene i IFRS 9, kan likevel være omfattet av opplysningskravene i IFRS 7. Dette gjelder for eksempel leieforpliktelser og visse lånetilsagn som ikke, eller ikke fullt ut, er omfattet av IFRS 9. Enkelte finansielle instrumenter som er omfattet av IFRS 9 kan likevel være utenfor virkeområdet til IFRS 7, for eksempel hvis de utgjør en del av en avhendingsgruppe eller avviklet virksomhet.

27.3 Struktur og nivå på opplysninger

En sentral vurdering ved anvendelsen av IFRS 7 er hvordan informasjonen kan presenteres på en mest mulig hensiktsmessig måte. Det er regnskapsprodusentens ansvar å vurdere hvor detaljert informasjon man skal gi og hvilken informasjon som skal vektlegges. Det er to sentrale hensyn som må ivaretas (IFRS 7.B3):

- Viktig informasjon skal ikke «drukne» i uvesentlige detaljer
- Informasjon kan ikke aggregeres til et nivå hvor sentrale forskjeller mellom individuelle transaksjoner og risiko tilsløres

Enkelte noteopplysninger skal gis for klasser av finansielle instrumenter (IFRS 7.6). Et selskap må gruppere finansielle instrumenter i klasser som er passende for arten av de opplysninger som gis, og som tar hensyn til de finansielle instrumentenes kjennetegn. Et selskap skal i fastsettelsen av klasser som et minimum skille mellom de instrumentene som måles til amortisert kost og de som måles til virkelig verdi (IFRS 7.B2). Klasser må imidlertid ikke forveksles med inndelingen i kategorier etter IFRS 9, se kapittel 27.4.1.

27.3.1 Regnskapsprinsipper

IAS 1 inneholder opplysningskrav om vesentlige regnskapsprinsipper. Dette kravet gjentas i IFRS 7, og i vedlegg B til standarden gis det mer detaljert veiledning om hva dette kravet kan innebære for finansielle instrumenter (IFRS 7.21 og IFRS 7.B5). Aktuelle opplysninger inkluderer:

- Kriterier for øremerking av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet, samt arten av de finansielle instrumentene som øremerkes. Kriteriene for øremerking til virkelig verdi over resultatet er omtalt i artikkelen om innregning og måling av finansielle instrumenter
- Hvorvidt alminnelige kjøp og salg av finansielle eiendeler blir regnskapsført på avtaletidspunktet eller på oppgjørstidspunktet. Alminnelige kjøp og salg er omtalt i artikkelen om innregning og måling av finansielle instrumenter
- Hvordan netto gevinster eller tap for hver kategori av finansielle instrumenter fastsettes

27.4 Opplysninger om balansen

IFRS 7 stiller krav til opplysninger om finansielle instrumenter i balansen. De mer sentrale kravene omtales i det følgende.

27.4.1 Kategorier av finansielle instrumenter

Det skal gis opplysninger om balanseført beløp per kategori av finansielle instrumenter, enten i balansen eller i note (IFRS 7.8). Som omtalt i artikkelen om innregning og måling av finansielle instrumenter, skal finansielle eiendeler klassifiseres som enten målt til amortisert kost, virkelig verdi over OCI eller virkelig verdi over resultatet. Finansielle forpliktelses skal klassifiseres som målt til amortisert kost eller virkelig verdi over resultatet.

Praksiseksempel 27.1 Balanseført beløp per kategori av finansielle instrumenter

As at 31 December 2022

Amounts in NOK million	Mandatorily at FVTPL		Designated		Amortised cost ³⁾	Carrying amount
	Trading	Other ¹⁾	as at FVTPL ²⁾	FVOCI		
Cash and deposits with central banks					309 988	309 988
Due from credit institutions					20 558	20 558
Loans to customers			49 105	0	1 912 358	1 961 464
Commercial paper and bonds	38 554		182 723	145 172	121 638	488 087
Shareholdings	3 073	30 277				33 350
Financial assets, customers bearing the risk		138 259				138 259
Financial derivatives	172 401	13 286				185 687
Other assets					12 235	12 235
Total financial assets	214 028	181 823	231 828	145 172	2 376 778	3 149 628
Due to credit institutions					177 298	177 298
Deposits from customers			25 459		1 371 171	1 396 630
Financial derivatives	153 048	37 094				190 142
Debt securities issued			6 929		730 957	737 886
Other liabilities	3 394				8 872	12 266
Senior non-preferred bonds			973		58 729	59 702
Subordinated loan capital			420		36 368	36 788
Total financial liabilities ⁴⁾	156 442	37 094	33 781		2 383 394	2 610 712

1) Including derivatives used as hedging instruments.

2) For liabilities designated as at FVTPL, changes in fair value due to credit risk are recognised in other comprehensive income.

3) Including hedged liabilities.

4) Contractual obligations of financial liabilities designated as at fair value totalled NOK 34 445 million.

Kilde: DNB ASA, Årsrapport 2022, utdrag fra note G28.

Virkelig-verdi-oppsjonen i IFRS 9 kan medføre at selskaper regnskapsfører både noterte og unoterte instrumenter til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Ved verdsettelse av unoterte instrumenter må selskapet selv estimere verdiendringene, både de som skyldes endringer i markedsrenter og de som skyldes andre forhold, slik som endringer i egen eller motpartens kredittrisiko.

Når virkelig-verdi-opsjonen er benyttet gjelder særskilte opplysningskrav. Disse er angitt separat for finansielle eiendeler og for finansielle forpliktelser med verdiendringer som skyldes egen kreditt risiko ført over OCI og ført i resultatet. Opplysningskravene er oppsummert i tabell 27.1. Veiledningen til IFRS 9 angir ulike metoder som kan benyttes for å estimere verdiendringer som skyldes endringer i kreditt risiko, og det skal gis en detaljert beskrivelse av metodene som er benyttet (IFRS 7.11). Det skal også gis en detaljert beskrivelse av metodene som er benyttet for å slå fast om verdiendringer som skyldes egen kreditt risiko på finansielle forpliktelser øremerket til virkelig verdi, skal presenteres over resultatet eller OCI. Dette omfatter også opplysninger om den økonomiske sammenhengen som eventuelt medfører at disse verdiendringene skal føres over resultatet på grunn av at et regnskapsmessig misforhold som ellers ville oppstått (IFRS 7.11(c)).

Tabell 27.1 Opplysningskrav når virkelig-verdi-opsjonen er benyttet.

Type instrument	Opplysningskrav
Finansielle eiendeler (IFRS 7.9)	<ul style="list-style-type: none"> • Maksimal kreditt eksponering ved utløpet av rapporteringsperioden • Størrelsen på kreditt eksponering som er blitt motvirket av kreditt derivater eller andre instrumenter • Hvor stor del av den samlede verdiendringen, i perioden og akkumulert, som skyldes kreditt risiko • Endring i verdi på kreditt derivater eller andre tilsvarende instrumenter, i perioden og akkumulert, siden eiendelen ble øremerket til virkelig verdi
Finansielle forpliktelser med verdiendringer som skyldes egen kreditt risiko ført over OCI (IFRS 7.10)	<ul style="list-style-type: none"> • Akkumulert verdiendring som skyldes (egen) kreditt risiko • Forskjellen mellom balanseført beløp og beløpet som skal betales ved forfall • Overføringer av akkumulert gevinst og tap i egenkapitalen, og årsaken til slike overføringer • For forpliktelser som er fraregnet i perioden, beløp ført over OCI som ble realisert ved fraregningen
Finansielle forpliktelser med verdiendringer som skyldes egen kreditt risiko ført over resultatet (IFRS 7.10A)	<ul style="list-style-type: none"> • Verdiendring, i perioden og akkumulert, som skyldes (egen) kreditt risiko • Forskjellen mellom balanseført beløp og beløpet som skal betales ved forfall

Dersom et selskap har øremerket egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over OCI, må selskapet angi hvilke egenkapitalinstrumenter dette gjelder, bakgrunnen for utpekingen og virkelig verdi på hver investering ved utløpet av perioden (IFRS 7.11A). Videre må det opplyses om regnskapsført utbytte i perioden, hvor utbytte fra henholdsvis fraregnede og eksisterende instrumenter skal vises separat. Selskapet må også opplyse om eventuelle overføringer av akkumulert gevinst eller

tap innenfor egenkapital i regnskapsperioden, og angi en begrunnelse for disse overføringene¹.

Dersom egenkapitalinstrumenter øremerket til virkelig verdi over OCI er fraregnet i løpet av perioden, må det opplyses om bakgrunnen for avhendelsen, instrumentenes virkelige verdi på tidspunktet for fraregning, og akkumulert gevinst eller tap (IFRS 7.11B).

Reklassifisering

Ved reklassifisering av finansielle eiendeler, må brukerne av finansregnskapet få informasjon om tidspunktet for reklassifiseringen, samt balanseført beløp som er reklassifisert til og fra hver kategori (IFRS 7.12B). Skjer reklassifiseringen som følge av endringer i selskapets forretningsmodell, må disse endringene og eventuell effekt på finansregnskapet beskrives.

For eiendeler som er reklassifisert fra virkelig verdi over resultatet til amortisert kost eller til virkelig verdi over OCI, skal selskapet for hver rapporteringsperiode frem til instrumentet fraregnes, opplyse om effektiv rente på tidspunktet for reklassifisering og regnskapsført renteinntekt (IFRS 7.12C).

Er eiendeler reklassifisert fra en av de to virkelig-verdi-kategoriene til amortisert kost i regnskapsperioden, må selskapet opplyse om virkelig verdi på balansedagen. Verdiendringer som ville vært resultatført i perioden dersom eiendelene ikke hadde blitt reklassifisert, skal også opplyses om (IFRS 7.12D).

27.4.2 Nettopresentasjon av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser

For å gjøre brukerne av regnskapet i stand til å vurdere effekten på et selskaps finansielle stilling som følge av motregningsretter, skal det gis opplysninger om alle innregnede finansielle instrumenter som er nettopresentert i samsvar med IAS 32. Finansielle instrumenter som er gjenstand for håndhevbare nettooppgjørsordninger eller lignende avtaler skal også opplyses om, selv om de ikke er nettopresentert (IFRS 7.13A–F). Begrepet «lignende avtaler» favner vidt og inkluderer blant annet generelle avtaler som gir rett til motregning i tilfelle mislighold og avtaler om finansiell sikkerhet.

¹ IASB publiserte i juni 2023 et høringsutkast til endringer i IFRS 9 og IFRS 7 vedrørende klassifisering av finansielle instrumenter. Her foreslås det blant annet at virkelig verdi for egenkapitalinstrumenter øremerket til virkelig verdi over OCI oppgis samlet, og ikke enkeltvis, og noen ytterligere opplysninger om verdiendringer på disse instrumentene. Endringsforslagene er ventet ferdigstilt i andre kvartal 2024.

Opplysningskravene innebærer at det skal gis en avstemming mellom bruttobeløpet før nettopresentasjon og det nettobeløpet som er presentert i balansen i tråd med IAS 32. Videre skal det vises effekten av øvrige nettooppgjøringsordninger som ikke kvalifiserer for nettopresentasjon i balansen. Opplysningene skal presenteres tabellarisk og separat for finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser, med mindre en annen presentasjonsform er mer hensiktsmessig. I praksis ser vi at det er vanlig å benytte et tabellarisk format. Opplysningene kan gis per type finansielt instrument, type transaksjon eller motpart. Dersom selskapet velger å gi opplysninger per motpart er det ikke nødvendig å angi motpartens navn. Motparten bør imidlertid angis likt fra periode til periode. Opplysningene som skal gis er:

- Type finansielt instrument/transaksjon eller motpart
- Bruttobeløp
- Motregnet beløp
- Beløp som er presentert i balansen
- Håndhevbart beløp i tilfelle konkurs eller mislighold
- Netto kreditteksponering

Praksiseksempel 27.2 Opplysninger om motregning

Tabellen nedenfor viser beløpene som er motregnet i henhold til vilkårene i ulike motregningsavtaler for finansielle eiendeler og forpliktelser. Beløp som ikke kvalifiserer for motregning består av sikkerhetseiendeler eller forpliktelser som vanligvis gjøres opp brutto. Normalt vil disse beløpene motregnes i en potensiell misligholdssituasjon. Det finnes ingen restriksjoner på mottatte betalingsmidler som følge av sikkerhetstillegg fra motpart.

(i millioner USD)	Brutto beløp på innregnede finansielle eiendeler/ forpliktelser	Bruttobeløp motregnet i balansen	Netto beløp presentert i balansen	Beløp på rettigheter til motregning som ikke kvalifiserer for	Nettobeløp
				motregning	
31. desember 2022					
Finansielle eiendeler					
Kundefordringer	25.607	7.464	18.143	0	18.143
Sikkerhetsfordringer	19.043	15.675	3.468	3.468	(0)
Finansielle derivater	30.078	25348	4.730	1.708	3.022
Sum finansielle eiendeler	74 .727	48 .387	26.341	5.176	2.1164

Finansielle forpliktelser					
Leverandørgjeld	19.913	7.464	12.449	0	12.449
Sikkerhetsforpliktelser	15.479	13.907	1.571	1.671	0
Finansielle derivater	33.497	27.015	6.482	3.605	2.877
Sum finansielle forpliktelser	68.889	48.387	20.602	5.176	15.326

Kilde: Equinor ASA, Årsrapport for 2022, utdrag fra note 4.

27.4.3 Overførte, men ikke fraregnede finansielle eiendeler

Et selskap kan overføre rettighetene til en finansiell eiendel, eller kontantstrømmer fra denne, til en tredjepart, uten at all risiko, fortjenestepotensial og/eller kontroll overføres. En finansiell eiendel er da overført, men transaksjonen kvalifiserer ikke for fraregning i sin helhet. En finansiell eiendel kan også være fraregnet fra et selskaps balanse i sin helhet, men det foreligger såkalt «fortsatt involvering» i eiendelen, jf. omtale i artikkelen om innregning og måling av finansielle instrumenter. I så fall gjelder særskilte kvantitative og kvalitative opplysningskrav (IFRS 7.42A–G). Opplysningene som kreves for overførte eiendeler som ikke er fraregnet i sin helhet, skal gjøre brukeren i stand til å forstå sammenhengen mellom eiendelen i balansen og tilhørende forpliktelser som oppstod ved overføring av eiendelen (IFRS 7.42B(a)). Opplysningene som kreves for eiendeler som er fraregnet i sin helhet, men hvor det er fortsatt involvering i eiendelen, skal gjøre brukeren i stand til å vurdere arten av, og risikoene knyttet til, den fortsatte involveringen (IFRS 7.42B(b)).

Teorieksempel 27.1: Kvantitative opplysninger om overførte, men ikke fraregnede finansielle eiendeler

	Eiendeler målt til virkelig verdi over resultatet		Eiendeler målt til amortisert kost		Eiendeler målt til virkelig verdi over OCI
	Holdt for handelsformål	Derivater	Boliglån	Forbrukslån	Egenkapitalinstrumenter
Overførte eiendeler som ikke er fraregnet i sin helhet					
Balanseført verdi av eiendeler	X	X	X	X	X
Balanseført verdi av tilhørende forpliktelser	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)
Forpliktelser hvor det foreligger regressrett bare mot overførte eiendeler:					
Virkelig verdi av eiendeler	X	X	X	X	X

	Eiendeler målt til virkelig verdi over resultatet		Eiendeler målt til amortisert kost		Eiendeler målt til virkelig verdi over OCI
	(X)	(X)	(X)	(X)	
Virkelig verdi av tilhørende forpliktelses	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)
Netto stilling	X	X	X	X	X

En tabell som den ovenfor illustrerer hvordan regnskapspliktige kan strukturere noteopplysningene om overførte eiendeler som ikke er fraregnet i sin helhet. Tabellen er basert på IFRS 7. IG40C. I tabellen presenteres opplysninger om eiendeler i de tre ulike målekategoriene separat. Tabellen viser bare forpliktelses som gjelder overførte eiendeler som ikke er fraregnet i sin helhet, noe som bidrar til at brukeren av regnskapet kan forstå forholdet mellom slike eiendeler og tilhørende forpliktelses, jf. IFRS 7.42B(a).

Merk at det kreves omfattende kvalitative opplysninger om overførte eiendeler som ikke er fraregnet i sin helhet, i tillegg til kvantitative opplysninger (IFRS 7.42D).

27.5 Opplysninger om totalresultat

Formålet med kravet om opplysninger om totalresultat er at brukerne av regnskapet skal få en oversikt over hvilke poster i totalresultatet som er påvirket av finansielle instrumenter og hvordan disse er påvirket. Et selskap skal blant annet gi opplysninger om netto gevinster eller tap og inntekter og kostnader. Opplysninger om kredittrisiko og forventet kredittap er omtalt i kapittel 27.6.1 om kredittrisiko.

27.5.1 Netto gevinster eller tap for ulike kategorier

Informasjon om netto gevinster eller tap for de ulike kategoriene av finansielle instrumenter oppfattes som sentralt for at brukerne av regnskapet skal forstå betydningen av finansielle instrumenter for et selskaps inntjening. Slik informasjon kan enten gis oppstillingen over totalresultat eller i notene (IFRS 7.20).

Det skal gis opplysninger om netto gevinster eller tap på finansielle eiendeler eller finansielle forpliktelses til virkelig verdi over resultatet. Netto gevinster eller tap på instrumenter som ble øremerket til virkelig verdi over resultatet ved første-gangsinnregning, skal presenteres separat fra netto gevinster eller tap på instrumenter som er pliktig målt til virkelig verdi over resultatet etter IFRS 9. Selskap som har øremerket finansielle forpliktelses til virkelig verdi over resultatet må også opplyse om eventuelle gevinster eller tap regnskapsført over OCI. Dette vil kunne være tilfellet ved endringer i verdi som skyldes endringer i egen kredittrisiko.

Det skal videre opplyses om netto gevinster eller tap på finansielle eiendeler eller finansielle forpliktelses målt til amortisert kost. Dersom en finansiell eiendel målt til amortisert kost er fraregnet i løpet av regnskapsperioden, må selskapet

presentere en analyse av tilhørende gevinst eller tap, hvor brutto gevinst og tap fremkommer. Selskapet må også opplyse om årsaken til fraregningen (IFRS 7.20A).

Praksiseksempel 27.3 Renter og andre finansposter

Renteinntekter og rentekostnader

Beløp i mill. NOK	2022	2021
Renteinntekter	52	30
Rentekostnader	(379)	(168)
Balanseførte rentekostnader	9	2
Rentekostnader ekskl. leieavtaler	(370)	(166)
Rentekostnader, leieavtaler (se note 21)	(35)	(30)
Sum rentekostnader	(405)	(196)
Renter, netto	(353)	(166)

Finansinntekter og finanskostnader

Beløp i mill. NOK	2022	2021
Netto valutagevinst	2	2
Øvrige finansinntekter	1	2
Sum andre finansinntekter	3	4
Renter pensjoner inklusiv sikring ¹	(23)	(24)
Øvrige finanskostnader	(40)	(33)
Sum andre finanskostnader	(63)	(57)
Sum andre finansposter	(60)	(53)

1 Inkluderer sikring av pensjonsordning for ansatte med lønn over 12G.

Kilde: Orkla ASA, Årsrapport 2022, utdrag fra note 15.

Netto gevinster eller tap på investeringer i egenkapitalinstrumenter som er øremerket til virkelig verdi over OCI, og gjeldsinstrumenter målt til virkelig verdi over OCI, må opplyses om. Dersom gjeldsinstrumenter målt til virkelig verdi over OCI er fraregnet i regnskapsperioden, må det opplyses om beløp som er reklassifisert fra OCI til resultatet for perioden.

27.5.2 Inntekter og kostnader

Selskaper som har finansielle instrumenter som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet, må opplyse om samlet renteinntekt og samlet rentekostnad, beregnet ved effektiv-rente-metoden. Renteinntekter som stammer fra finansielle eiendeler målt til amortisert kost skal presenteres separat fra renteinntekter som stammer fra gjeldsinstrumenter målt til virkelig verdi over OCI (IFRS 7.20(b)). I denne sammenheng bør det også nevnes at IAS 1, i relasjon til kravet om å opp-

lyse om driftsinntekter i resultatet, inneholder krav om separat presentasjon av renteinntekter beregnet ved hjelp av effektiv-rente-metoden (IAS 1.82(a)).

Praksiseksempel 27.4 Renter på instrumenter målt til amortisert kost

Renter på utlån, fordringer og forpliktelser målt til amortisert kost	2022	2021
Obligasjonslån	22 878	27 620
Bank rentekostnader	24 552	25 045
Total sum	47 429	52 664

Kilde: Borgestad ASA, Årsrapport 2022, utdrag fra note 22.

Det skal også opplyses om provisjonsinntekter og -kostnader som oppstår av finansielle instrumenter som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet, utover effektiv rente beregnet ved effektiv-rente-metoden. Videre skal det gis opplysninger om provisjonsinntekter og -kostnader som oppstår fra forvaltningsaktiviteter og andre betrodde aktiviteter som fører til at selskapet innehar eller investerer eiendeler på vegne av enkeltpersoner, forvaltningsselskaper, pensjonsinnretninger eller andre institusjoner. Disse er sentrale for å gjøre regnskapsbrukere i stand til å estimere fremtidige inntekter (IFRS 7.20(c)).

Mange av disse opplysningene kan være krevende å fremskaffe. Regnskaps-systemet bør settes opp på en måte som muliggjør at for eksempel gevinster og tap for de ulike kategoriene kan hentes ut direkte, adskilt fra renteinntekter og rentekostnader.

27.6 Opplysninger om sikringsbokføring

Formålet med opplysningskravene til sikringsbokføring i IFRS 7 er at regnskapsbrukerne skal kunne forstå et selskaps risikostyringsstrategi, hvordan sikringsaktiviteter kan påvirke selskapets fremtidige kontantstrømmer og hvilken effekt sikringsbokføringen har hatt på selskapets balanse, resultat og egenkapital i regnskapsperioden.

Enkelte opplysninger kreves gitt for såkalte «risikokategorier» (IFRS 7.21C). Risikokategorier er ikke definert i standarden, men skal baseres på risikoeksponeringen som et selskap velger å sikre. Kategoriene skal være de samme for alle opplysninger som gis relatert til sikringsbokføring.

Opplysninger om sikringsbokføring bør samles i en egen note eller seksjon i finansregnskapet (IFRS 7.21B). For opplysninger om sikringsbokføring tillates

kryssreferanser mellom finansregnskapet og andre rapporter, så lenge disse er tilgjengelige for regnskapsbrukerne på lik linje med finansregnskapet.

27.6.1 Risikostyringsstrategi

Risikostyringsstrategien for hver risikokategori må forklares. En slik forklaring skal sette regnskapsbrukerne i stand til å vurdere hvordan de enkelte risikoer oppstår, hvordan de er styrt, og omfanget av risikoeksponering omfattet av risikostyringsstrategien (IFRS 7.22A). Det kreves derfor en beskrivelse av benyttede sikringsinstrumenter, og en forklaring på hvordan det økonomiske forholdet mellom sikringsobjekt og -instrument fastsettes med hensyn på vurdering av sikrings-effektivitet. Videre må det opplyses om hvordan sikringsforholdet er etablert og eventuelle kilder til ineffektiv sikring (IFRS 7.22B).

Praksiseksempel 27.5 Beskrivelse av risikostyring og sikringsbokføring

The Group utilises derivative financial instruments (shown separately in the Consolidated Statement of Financial Position) to hedge its primary market risk exposures, which are primarily risks related to commodity price movements and, to a lesser extent, exposure to foreign currency exchange rates and interest rate movements. Commodity derivative contracts may be utilised to hedge against commodity price risk exposures in relation to physical purchase and sales contracts, including inventory. Commodity swaps, options and futures are used to manage price and timing risks in conformity With the Group's risk management policies.

Hedge accounting

Generally, the Group does not apply hedge accounting. but in some instances, it may elect to apply hedge accounting. Those derivatives qualifying and designated as hedges are either:

- (i) A *cash flow hedge* of the change in cash flows to be received or paid relating to a recognised asset or liability or a highly probable transaction, or
- (ii) A *fair value hedge* of the change in fair value of a recognised asset or liability or an unrecognised firm commitment.

At the inception of a hedge relationship, the Group formally designates and documents the hedge relationship to which it wishes to apply hedge accounting and the risk management objective and strategy for undertaking the hedge.

The documentation includes identification of the hedging instrument, the hedged item, the nature of the risk being hedged and how the Group will assess whether the hedging relationship meets the hedge effectiveness requirements (including the analysis of sources of hedge ineffectiveness and how the hedge ratio is determined). A hedging relationship qualifies for hedge accounting if it meets all of the following effectiveness requirements:

- There is 'an economic relationship' between the hedged item and the hedging instrument.
- The effect of credit risk does not 'dominate the value changes' that result from that economic relationship.

- The hedge ratio of the hedging relationship is the same as that resulting from the quantity of the hedged item that the Group actually hedges and the quantity of the hedging instrument that the Group actually uses to hedge that quantity of hedged item.

If the hedge ratio for risk management purposes is no longer optimal but the risk management objective remains unchanged and the hedge continues to qualify for hedge accounting, the hedge relationship will be re-calibrated by adjusting either the volume of the hedging instrument or the volume of the hedged item so that the hedge ratio aligns with the ratio used for risk management purposes. Any hedge ineffectiveness is calculated and accounted for at the time of the hedge relationship re-calibration.

B) Valutarisiko og valutasikring

Derivater øremerket som sikringsinstrumenter vurdert til virkelig verdi

Derivater er ført i balansen til virkelig verdi. Verdiendringer på virkelig verdisikringerføres mot valutaeiendel eller -forpliktelse i balansen, mens verdiendringer på kontantstrømsikringerføres over utvidet resultat.

Sikring

Konsernets finanspolicy sier at kontrakter over en viss størrelse skal valutasikres ved inngåelse, og disse blir i hovedsak sikret med valutaterminkontrakter (virkelig verdisikringer). KONGSBERGs valutarisiko og håndtering av denne risikoen er omtalt i note 4 «Styring av kapital og finansiell risiko». Konsernet bruker i særskilte tilfeller terminkontrakter eller i noen grad valutaopsjoner som kontantstrømsikring. For eksempel ved store tilbud der sannsynligheten for kontraktstildeling er vurdert til å være svært høy.

Før sikringsbokføring kan anvendes dokumenterer KONGSBERG alle kvalifikasjonskriterier for bruk av sikringsbokføring. Dette inkluderer identifikasjon av sikringsinstrumenter og -objekter, risikoen som sikres, og hvordan konsernet vil vurdere om sikringsforholdet oppfyller kravene til sikringseffektivitet. Krav til sikringseffektivitet er gjengitt under:

- Det er et økonomisk forhold mellom sikringsobjektet og sikringsinstrumentet.
- Virkningen av kredittrisiko er ikke dominerende for verdiendringene på sikringsinstrumentet og sikringsobjektet som inngår i sikringsforholdet.
- Sikringsgraden, dvs. forholdet mellom volumet i sikringsinstrumentet og volumet i sikringsobjektet, samsvarer med volumene som konsernet faktisk benytter i risikostyringen.

Videre foretar KONGSBERG en vurdering hvorvidt et derivat (eventuelt et annet finansielt instrument) skal brukes til:

- sikring av bindende avtale (virkelig verdisikringer)
- sikring av fremtidig kontantstrøm fra en balanseført eiendel eller forpliktelse, eller en identifisert fremtidig transaksjon med svært høy sannsynlighet (kontantstrømsikringer)

Virkelig verdisikring

Valutaterminer som virkelig verdisikringer skal sikre kontraktfestede valutastrømmer. Det betyr at valutaterminene sikrer balanseførte kundefordringer samt gjenstående fakturering på inngåtte kontrakter i annen valuta enn den eksponerte enhetens funksjonelle valuta. Ved virkelig verdisikringer innregnes verdiendringen på sikringsinstrumentet mot sikringsobjektet. For valutasikringer av fremtidige kontraktfestede transaksjoner innebærer dette at verdiendringen på den fremtidige transaksjonen knyttet til endringer i valutakursen innregnes i oppstilling over finansiell stilling. Ettersom sikringsinstrumentet også innregnes til virkelig verdi medfører dette en symmetrisk resultatføring av sikringsobjekt og sikringsinstrument. For kundekontrakter betyr dette at inntektsføring skjer til den sikrede valutakursen.

Sikringsbokføring opphører dersom:

- a) sikringsinstrumentet er forfalt og ikke videreført, terminert, utøvd eller solgt, eller
- b) sikringen ikke tilfredsstiller krav til sikring nevnt over.

Ved virkelig verdisikring av finansielle eiendeler eller forpliktelser som regnskapsføres til amortisert kost, amortiseres verdiendringen på sikringsinstrumentet over gjenværende periode frem til forfall på sikringsobjektet.

(ii) Kontantstrømsikring

Kontantstrømsikring er sikringer av høyst sannsynlige fremtidige kontantstrømmer. Ved kontantstrømsikringer innregnes endring i virkelig verdi i utvidet resultat gitt at sikringene er effektive. Eventuell ineffektiv del av sikringen innregnes i resultatet. Valutaopsjoner og rente- og valutabytteavtaler kategoriseres som kontantstrømsikringer og følger regnskapsprinsippene beskrevet her.

Når den sikrede transaksjonen inntreffer, overføres akkumulert verdiendring på sikringsinstrumentet fra utvidet resultat til årsresultatet. Dersom den sikrede transaksjonen medfører innregning av en eiendel eller forpliktelse periodiseres sikringsinstrumentet i takt med den sikrede transaksjonen.

Sikringer knyttet til en fremtidig kundekontrakt vil ved kontraktsinngåelse allokere til den aktuelle kontrakten ved at derivatene rulleres fra kontantstrømsikring til virkelig verdisikring. Gevinster og tap, som tidligere har vært innregnet i utvidet resultat, resultatføres i takt med kontraktens fremdrift. Dette innebærer at kundekontrakter som er sikret i forkant av kontraktsinngåelse inntektsføres med kursen på den opprinnelige sikringen.

Dersom sikringsinstrumentet utløper uten å bli rullert, eller dersom sikringsforholdet opphører, innregnes gevinst eller tap i årsresultat når den sikrede transaksjonen inntreffer. Dersom den sikrede transaksjonen ikke lenger er forventet å inntreffe, vil urealisert gevinst/tap på sikringsinstrumentet som tidligere er innregnet i utvidet resultat bli overført til årsresultatet.

I enkelte tilfeller kan det være aktuelt å sikre investeringer i virksomhet utenfor Norge (nettoinvesteringssikring). Nettoinvesteringssikringer vil innregnes på tilsvarende måte som kontantstrømsikringer. Gevinst eller tap på sikringsinstrumentet knyttet til den effektive andelen av sikringen som har vært regnskapsført mot utvidet resultat som en del av omregningsdifferansen, skal innregnes i resultatet ved avhendingen av den utenlandske virksomheten.

Kilde: Kongsberg Gruppen ASA, Årsrapport 2022, utdrag fra note 21.

Har selskapet valgt å kun sikre spesifikke risikokomponenter, gjelder i tillegg særskilte opplysningskrav (IFRS 7.22C). Dette omfatter hvordan selskapet har definert risikokomponenten og forholdet mellom denne og objektet som helhet, samt hvordan risikokomponentens andel relaterer seg til objektets totale virkelige verdi.

27.6.2 Fremtidige kontantstrømmer

Regnskapsbrukerne må kunne vurdere hvilken effekt et sikringsforhold kan ha på selskapets fremtidige kontantstrømmer, både når det gjelder beløp, tidspunkt og usikkerhet knyttet til disse. Det kreves derfor en analyse av tidsprofilen til det nominelle beløpet i sikringsinstrumentet, og – derom det er aktuelt – instrumentets gjennomsnittlige pris eller rate (IFRS 7.23B).

Selskaper som benytter seg av kontantstrømsikring, må gi en beskrivelse av eventuelle forventede transaksjoner som det tidligere var benyttet sikringsbokføring for, men som ikke lenger forventes å finne sted (IFRS 7.23F).

27.6.3 Effekt på selskapets balanse, resultat og egenkapital

Det kreves kvantitative opplysninger om sikringsinstrumenter som selskapet benytter (IFRS 7.24A). Informasjonen skal gis per type sikring. Med typer sikring menes virkelig-verdi-sikringer, kontantstrømsikringer og sikringer av nettoinvesteringer i utenlandske enheter. Opplysningene skal gis separat per type sikring og risikokategori, og i et tabellarisk format.

Teorieksempel 27.2: Kvantitative opplysninger om sikringsinstrumenter

	Nominell verdi av sikringsinstrumentet	Balansført verdi av sikringsinstrumentet		Regnskapslinje i balansen	Endringer i virkelig verdi benyttet ved beregning av ineffektivitet
		Eiendeler	Forpliktelser		
Kontantstrømsikring <i>Råvareprisrisiko</i> - Forward salgskontrakter	xx	xx	(xx)	Regnskapslinje XX	xx
Virkelig-verdisikring <i>Rentesisiko</i> - Renteswap	xx	xx	(xx)	Regnskapslinje XX	xx
<i>Valutarisiko</i> - Valutalån	xx	xx	(xx)	Regnskapslinje XX	xx

En tabell som den ovenfor er ett eksempel på hvordan regnskapspliktige kan oppfylle kravene til noteopplysninger om sikringsinstrumenter etter IFRS 7.24A. Eksemplet er basert på tilsvarende eksempel i IFRS 7.IG13C. Tabellen presenterer separat for hver type sikring, nominelle og balansførte verdier av sikringsinstrumentet. Videre angir tabellen hvilken regnskapslinje i balansen sikringsinstrumentet er inkludert i, og endringer i virkelig verdi av sikringsinstrumentet som er benyttet ved beregning av sikringsineffektivitet.

Tilsvarende som for sikringsinstrumenter skal det gis kvantitativ informasjon om sikringsobjekter (IFRS 7.24B). Formatet skal være tabellarisk, og opplysningene skal gis separat per type sikring og risikokategori.

Teorieksempel 27.3 - Kvantitative opplysninger om sikringsobjekter

	Balanseført verdi av sikringsobjektet		Akumulerte endringer inkludert i balanseført verdi av sikringsobjektet		Regnskapslinje i balansen	Endringer i virkelig verdi benyttet ved beregning av ineffektivitet	Kontantstrømsikringsreserve
	Eiendeler	Forpliktelser	Eiendeler	Forpliktelser			
Kontantstrømsikring							
<i>Råvareprisrisiko</i>							
- Fremtidige salg	N/A	N/A	N/A	N/A	Regnskapslinje XX	xx	xx
- Terminerte sikringer	N/A	N/A	N/A	N/A	Regnskapslinje XX	N/A	N/A
Virkeligverdi-sikring							
<i>Renterisiko</i>							
- Gjeld		(xx)		(xx)	Regnskapslinje XX	xx	N/A
- Terminerte sikringer	-	(xx)	-	(xx)	Regnskapslinje XX	N/A	N/A
<i>Valutarisiko</i>							
- Avtale	xx		xx	(xx)	Regnskapslinje XX	xx	N/A

En tabell som den ovenfor illustrerer hvordan regnskapspliktige kan oppfylle kravene til noteopplysninger om sikringsinstrumentet for virkelig-verdi-sikring og kontantstrømsikring. Tabellen er basert på tilsvarende eksempel i IFRS 7.IG13D.

Tabellen presenterer separat for hver type sikring, balanseførte verdier av sikringsobjektet. I tillegg er det for sikringsobjektene opplyst om akkumulerte endringer inkludert i balanseført verdi (virkelig-verdi-sikring). Aktuelle regnskapslinjer er angitt, og det opplyses om endringer i virkelig verdi av sikringsobjektet som er benyttet ved beregning av sikringsineffektivitet. Tabellen har også en egen kolonne for eventuelle reservebalanser.

Kravene til opplysninger om størrelsen på sikringsreserven, både for løpende og avsluttede sikringer, gjelder også for sikringer av nettoinvestering i utenlandsk enhet.

Dersom selskapet har finansielle instrumenter målt til amortisert kost som tidligere har vært en del av virkelig-verdi-sikring, men som ikke lenger justeres for sikringsgevinster eller -tap, skal selskapet opplyse om akkumulerte justerte beløp.

For alle typer sikringer må det i tabellarisk format gis opplysninger om resultatført ineffektivitet i regnskapsperioden, samt hvilken regnskapslinje ineffektiviteten

er inkludert i (IFRS 7.24C). For kontantstrømsikringer og sikringer av nettoinvesteringer i utenlandske enheter er opplysningskravene noe mer omfattende. Selskapene må i tillegg opplyse om:

- Sikringsgevinster eller -tap som er innregnet i OCI i løpet av perioden
- Reklassifiserte beløp fra sikringsreserven til resultatet for perioden
- Regnskapslinjen i resultatregnskapet som inkluderer reklassifiseringsjusteringer, og
- Sikringsgevinster eller tap innregnet på egen regnskapslinje i resultatregnskapet ved sikring av nettoposisjoner

Det skal i henhold til IAS 1 gis en avstemming av hver komponent i egenkapitalen, og OCI må analyseres. Det kreves at en minst skiller mellom sikringsgevinster eller -tap som er innregnet i OCI, og beløp som er reklassifisert til resultatet (IFRS 7.24E). Opplysningene skal gis separat per risikokategori (IFRS 7.24F). Ved kontantstrømsikring må det skilles mellom reklassifiseringsjusteringer som skyldes at transaksjoner som det tidligere var benyttet sikringsbokføring for, ikke lenger forventes å finne sted, og reklassifiseringsjusteringer som skyldes at sikringsobjektet har påvirket resultatet. Dersom selskapet sikrer transaksjoner som blir balanseført, og beløp ført over OCI til sikringsreserven derved inngår i balanseført verdi på disse, skal disse beløpene opplyses om separat. Det samme gjelder dersom sikringstap ført over OCI til sikringsreserven er reklassifisert til resultatet som følge av at de ikke forventes gjenvunnet i fremtidige perioder. Når tidsverdi på opsjoner, terminpremie på terminkontrakter og basismargin på valutakontrakter håndteres som en kostnad ved sikring, jf. IFRS 9.6.5.15–16, skal avstemmingen også skille mellom beløp som er knyttet til sikringsobjekter som er transaksjonsrelaterte og de som er tidsperioderelaterte.

27.7 Risiko

IFRS 7 krever at regnskapsbrukerne skal settes i stand til å forstå type og omfang av risikoer fra finansielle instrumenter, som et selskap er eksponert for ved utgangen av rapporteringsperioden. Dette krever en kombinasjon av kvalitative og kvantitative noteopplysninger (IFRS 7.32A). De kvalitative opplysningskravene omfatter en beskrivelse av de risikoene som selskapet er eksponert for, samt en diskusjon av ledelsens mål og strategier for styring av denne risikoen (IFRS 7.33). Opplysningskravene omfatter kredittrisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko, men er ikke begrenset til disse (IFRS 7.32). Som et utgangspunkt skal gis et sammendrag av kvantitative data om selskapets eksponering for risiko som oppstår fra finansielle

instrumenter på rapporteringstidspunktet (IFRS 7.34). Denne informasjonen skal baseres på informasjon som gis internt til nøkkelpersoner i selskapets ledelse, slik det er definert i IAS 24, for eksempel selskapets styre eller daglig leder. Det skal også gis opplysninger om all konsentrasjon av risiko for selskapet fra finansielle instrumenter ut fra felles karakteristika som lokalisering, valuta, økonomiske forhold og type motpart, og det skal opplyses om hvordan slike konsentrasjoner blir avdekket av ledelsen. De detaljerte kvantitative opplysningene knyttet til kredittrisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko som er beskrevet i de påfølgende avsnittene, er informasjon som minimum skal gis. Dersom opplysningene som følger av minimumskravene ikke er tilstrekkelige for å oppnå formålene med bestemmelsene skal det gis tilleggsopplysninger.

27.7.1 Kredittrisiko

Formålet med opplysninger om kredittrisiko er å sette regnskapsbrukerne i stand til å forstå hvordan kredittrisikoen påvirker beløp, tidspunkt og usikkerhet vedrørende fremtidige kontantstrømmer for et selskap. Selskapet må derfor gi opplysninger om hvordan kredittrisikoen håndteres, omfanget av eksponering for kredittrisiko, i tillegg til opplysninger i tråd med flere kvantitative og kvalitative informasjonskrav. En rekke av disse opplysningene skal gis for klasser av finansielle instrumenter. Et selskaps instrumenter må da deles inn i fornuftige klasser med hensyn til økonomiske egenskaper tilknyttet kredittrisiko.

Beskrivelsen av selskapets prosesser rundt kredittrisiko skal blant annet omhandle hvordan selskapet vurderer om kredittrisikoen er vesentlig økt siden førstegangsinnregning, og selskapets definisjoner av mislighold og nedskrivningsprinsipper (IFRS 7.35F). Metoden som selskapet har benyttet for å måle forventet kredittap skal opplyses om, herunder forutsetninger, inndata og estimeringsteknikker (IFRS 7.35G).

Et selskap må vise endringer i tapsavsetning fra forrige regnskapsperiode. Opplysningene skal gis i form av en avstemming i tabellform, og selskapet må forklare endringene. Avstemmingen må ses i sammenheng med eventuelle kvalitative beskrivelser av bakgrunnen for endringer (IFRS 7.35H). Vesentlige endringer i finansielle instrumenters balanseførte verdi kan også medføre vesentlige endringer i tapsavsetningen. I slike tilfeller kreves det at selskapet opplyser om bakgrunnen for vesentlige endringer i balanseført verdi og eventuell effekt på tapsavsetningen (IFRS 7.35I).

For hver klasse av finansielle instrumenter skal det gis opplysninger om maksimal kreditteksponering etter fratrukk for eventuelle nedskrivninger, men uten at sikkerhet eller andre kredittforbedringer er tatt hensyn til (IFRS 7.36). Maksimal kreditteksponering er det balanseførte beløpet for utlån, fordringer og derivater (IFRS 7.B10). Om det balanseførte beløpet representerer maksimal kreditteksponering, kreves ikke denne

opplysningen ytterligere angitt i notene. For poster som finansielle garantikontrakter og lånetilsagn, som ofte enten ikke er balanseført eller er balanseført til et lavere beløp enn brutto eksponering, vil imidlertid maksimal kreditteksponering ofte være et høyere beløp enn det balanseførte beløpet. Det skal videre gis en forklarende beskrivelse av sikkerhetsstillelse og andre kredittforbedringer, herunder opplysninger om finansielle instrumenter der selskapet ikke har innregnet en tapsavsetning på grunn av sikkerhetsstillelsen. For kredittforringede eiendeler skal det gis kvantitative opplysninger om sikkerhetsstillelsen og andre kredittforbedringer.

Det skal også gis opplysninger per kreditttrisikoklasse. Bakgrunnen er at brukerne av regnskapet skal settes i stand til å vurdere selskapet eksponering for kreditt risiko og forstå eventuell konsentrert kreditt risiko selskapet er eksponert for (IFRS 7.35M). En konsentrasjon av kreditt risiko foreligger når flere motparter befinner seg i samme geografiske område, opererer innenfor samme virksomhet og/eller har lignende økonomiske karakteristika som gjør at de påvirkes likt ved eventuelle endringer i økonomisk miljø og lignende. Opplysninger skal gis separat for finansielle instrumenter hvor forventet kredittap måles på henholdsvis 12-måneders-horisont og forventet levetid, samt finansielle eiendeler som var kredittforringet ved førstegangsinnregning. For kundefordringer, kontraktseiendeler og fordringer tilknyttet leieavtaler, hvor det avsettes for forventet tap over levetiden, uavhengig av om kreditt risikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning eller ikke, kan informasjonen baseres på en avsetningsmatrise.

27.7.2 Likviditetsrisiko

Kravene til opplysninger om likviditetsrisiko knytter seg i første rekke til en oppstilling av forfallsstrukturen for finansielle forpliktelser (IFRS 7.39). Det skal også gis en forfallsanalyse for derivater som er finansielle forpliktelser. Forfallsanalysen for derivater skal baseres på kontraktsmessige forfall for de derivatene hvor kontraktsmessige kontantstrømmer er viktig for å forstå tidspunkt for kontantstrømmer. Det vil for eksempel være tilfellet for sikringsinstrumenter som selskapet planlegger å holde til forfall. Det skal presenteres en forfallsanalyse for finansielle eiendeler som holdes for å styre likviditetsrisiko, dersom dette er nødvendig for å forstå likviditetsrisikoen (IFRS 7.B11E).

I forfallsanalysen er det udiskonterte kontraktsregulerte kontantstrømmer som skal inngå (IFRS 7.B11D). Dette innebærer at beløpene som inngår i forfallsanalysen i mange tilfelle vil avvike fra beløpene i balansen, fordi beløp i balansen er basert på diskonterte kontantstrømmer.

Bruk av udiskonterte kontraktsregulerte kontantstrømmer innebærer også at fremtidige, ikke-pålytende rentebetalinger også skal tas med. Når beløpet som skal

betales ikke er fast, skal det beløpet som blir oppgitt beregnes med henvisning til de vilkår som forelå ved slutten av rapporteringsperioden. Når beløpet for eksempel varierer med endringer i en indeks, kan beløpet være basert på indeksens nivå ved slutten av rapporteringsperioden (IFRS 7.B11D). Dette innebærer at for instrumenter med flytende rente kan balansedagens rente benyttes. Det er konsistent med amortisert-kost-beregninger for instrumenter med flytende rente, hvor den dominerende praksisen er at gjeldende rente benyttes også fremover.

Ved utarbeiding av forfallsanalysen må det brukes skjønn for å fastsette et egnet antall tidsperioder (IFRS 7.B11). I standarden beskrives som eksempel ikke mer enn en måned, mer enn en måned og ikke mer enn tre måneder, mer enn tre måneder og ikke mer enn ett år, og mer enn ett år og ikke mer enn fem år. I praksis ser vi at også andre inndelinger er benyttet, og ofte er en grovere inndeling benyttet for de nærmeste tidsperiodene for selskaper som ikke er finansinstitusjoner. Virksomhetens art og omfanget av likviditetsrisiko kan være faktorer som inngår i vurderingen. En mer finkornet inndeling bør forventes for selskaper i en stresset likviditetssituasjon.

Dersom motparten har valgmuligheter angående innløsningstidspunkt, skal forfallsanalysen settes opp basert på det tidligst mulige innløsningstidspunktet (IFRS 7.B11C). Dette betyr blant annet at dersom motparten kan kreve umiddelbar innløsning så skal det inngå i det nærmeste tidsintervallet.

Praksiseksempel 27.6 Forfallsanalyse

MNOK	31.12.22							31.12.21						
	Kontrakts-							Kontrakts-						
	Balan- seført beløp	messige kontant- strømmer	2023	2024	2025	2026	2027 og senere	Balan- seført beløp	messige kontant- strømmer	2022	2023	2024	2025	2026 og senere
<i>Finansielle forpliktelser som ikke er derivater</i>														
Usikrede obligasjonslån	2 450	(2 673)	(539)	(564)	(54)	(1 517)	-	2 450	(2 675)	(63)	(512)	(545)	(40)	(1 515)
Leasingforpliktelser	1 945	(2 314)	(532)	(442)	(340)	(287)	(713)	1 880	(2 308)	(494)	(447)	(352)	(259)	(756)
Andre lån og langsiktige forpliktelser	3	(3)	(3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leverandører	2 522	(2 522)	(2 522)	-	-	-	-	2 334	(2 334)	(2 334)	-	-	-	-
<i>Finansielle forpliktelser som er derivater</i>														
Valutaderivater	1 504	(1 602)	(801)	(316)	(196)	(277)	(12)	378	(383)	(254)	(105)	(14)	(11)	-
Rente- og valutabytteavtaler	54	(54)	-	(54)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	8 478	(9 168)	(4 397)	(1 377)	(589)	(2 080)	(726)	7 042	(7 700)	(3 145)	(1 064)	(911)	(310)	(2 271)

Kilde: Kongsberg Gruppen ASA, Årsrapport 2022, utdrag fra note 21.

27.7.3 Markedsrisiko

Det skal gis en sensitivitetsanalyse for hver type markedsrisiko som selskapet er eksponert for ved slutten av rapporteringsperioden (IFRS 7.40). Denne analysen skal vise hvordan resultatet og egenkapitalen ville ha blitt påvirket ved en endring i den relevante risikovariabelen innenfor et rimelig mulighetsområde på det tidspunktet. Man skal også opplyse om de metodene og forutsetningene som ble benyttet ved utarbeidelsen av sensitivitetsanalysen. Påvirkningen av egenkapitalen knytter seg til de forhold som påvirker egenkapitalen via OCI, slik som kontantstrømsikring, sikring av nettoinvestering i utenlandsk virksomhet og instrumenter klassifisert til virkelig verdi over OCI, og ikke de forholdene som påvirker egenkapitalen indirekte via resultat (IFRS 7.40(a) og IFRS 7.B27). Markedsrisiko er definert som risikoen for at virkelig verdi eller fremtidige kontantstrømmer for et finansielt instrument vil variere på grunn av endringer i markedspriser. Markedsrisiko omfatter renterisiko, valutarisiko og annen prisrisiko, som for eksempel aksjeprisrisiko eller råvareprisrisiko. I utgangspunktet krever IFRS 7 at det gis én sensitivitetsanalyse for hver risiko. Standarden åpner imidlertid for at en integrert analyse, som for eksempel en «value-at-risk»-analyse, kan benyttes dersom en integrert analyse utarbeides og benyttes internt i selskapet for styring og oppfølging av risiko (IFRS 7.41). Formatet på analysen er ikke angitt, og et selskap som for eksempel holder finansielle instrumenter både for handels- og andre driftsformål kan ønske å presentere sensitivitetsanalyser for handelsvirksomheten og øvrig drift hver for seg (IFRS 7.B17).

Sensitivitetsanalysen skal gjøres for alle finansielle instrumenter som holdes ved slutten av rapporteringsperioden. Det er ingen krav til å gjøre en detaljert analyse av hvordan effekten ville blitt gjennom perioden, da det forutsettes at de finansielle instrumentene som holdes ved slutten av rapporteringsperioden er representative for de instrumentene som har vært holdt gjennom hele perioden. Det er imidlertid et krav om ytterligere opplysninger dersom forholdene ved utløpet av perioden ikke er representative for eksponeringen som har vært gjeldende gjennom perioden (IFRS 7.42).

Tidsrammen for sensitivitetsanalysen er fra utløpet av rapporteringsperioden og fram til selskapet neste gang presenterer disse opplysningene, som vanligvis er neste årsrapporteringsperiode (IFRS 7.B19(b)). For de fleste selskaper vil det derved være tale om å opplyse om ett-års effekten av en endring i den relevante risikovariabelen innenfor et rimelig mulighetsområde. I analysen skal det hensyntas hvordan de finansielle instrumentene er klassifisert og målt etter IFRS. For et lån med flytende rente målt til amortisert kost vil for eksempel en økning i markedsrenter påvirke resultatet gjennom økte rentekostnader. For et fastrentelån målt til

amortisert kost vil imidlertid en endring i markedsrenter verken ha resultat- eller egenkapitaleffekt. Dette skyldes at renten på lånet ikke blir påvirket av endringer i markedsrenter, og at verdiendringer på lånet som følge endringer i markedsrenter ikke blir resultatført når lånet måles til amortisert kost.

Sensitivitetene som IFRS 7 krever omfatter bare finansielle instrumenter innenfor virkeområdet til IFRS 7. Dette innebærer at sensitivitetsanalysen i noen tilfeller kan gi et skjevt bilde. For eksempel vil sensitivitetsanalysen omfatte effekten på egenkapital fra finansielle derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter i kontantstrømsikringer av svært sannsynlige fremtidige transaksjoner, men ikke den motvirkende effekten fra de fremtidige transaksjonene. Noen selskaper beskriver dette i tilknytning til analysen, og noen selskaper gir som tilleggsinformasjon også sensitiviteter for eksponeringer som ikke er omfattet av IFRS 7. Dette kan for eksempel være aktuelt når et finansielt instrument er utpekt som sikringsinstrument for valutarisikoen knyttet til en nettoinvestering i utenlandsk virksomhet, hvor det finansielle instrumentet er omfattet av kravet om opplysninger om sensitiviteter for valutarisiko, mens nettoinvesteringen ikke er det. For valutarisiko er det bare eksponeringer i en annen valuta enn den funksjonelle valutaen til selskapet som har eksponeringen som er omfattet, og valutarisiko fra ikke-monetære poster slik som for eksempel nettoinvesteringer i utenlandsk virksomhet er ikke omfattet (IFRS 7.B23).

Praksiseksempel 27.7 Sensitivitetsanalyse for renterisiko

Renterisiko

Obligasjonslånene er vanligvis utstedt med fast rente i ulike lokale valutaer (blant annet USD, EUR og GBP) og en andel av disse obligasjonslånene blir konvertert til flytende USD-obligasjonslån ved å benytte rente- og valutabytteavtaler. Equinor styrer renterisiko på obligasjonsgjeld basert på risiko- og avkastningshensyn fra et helhetlig risikostyringsperspektiv. Dette betyr at andelen fast/flytende renteesponering kan variere over tid. For mer detaljert informasjon om Equinors langsiktige gjeldsportefølje se note 21 Finansiell gjeld.

For sensitiviteten knyttet til renterisiko er det forutsatt en endring på 1,2 prosentpoeng som et rimelig mulighetsområde for endringer ved utgangen av 2022. Ved utgangen av 2021 var en endring på 0,8 prosentpoeng vurdert som rimelig mulighetsområde for endringer. En rentenedgang har en estimert positiv innvirkning på netto finansposter i Konserneresultatregnskapet, mens en renteøkning har en estimert negativ innvirkning på netto finansposter i Konserneresultatregnskapet.

Sensitivitet for renterisiko

	31. desember			
	2022		2021	
(i millioner USD)	-1,2	+1,2	-0,8	+0,8
	prosentpoeng	prosentpoeng	prosentpoeng	prosentpoeng
Positiv/(negativ) innvirkning på netto finansposter	369	(366)	448	(448)

Kilde: Equinor ASA, Årsrapport 2022, utdrag fra note 4.